

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXVIII. Ideem judicium fertur de decima, undecima, dupdecima, &
decima-tertia ratione Terilli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ex Tridentino sess. 14. c. 6. Judex autem sententiam ferre non potest secundum opinionem, quam judicat minus probabilem & absolute falsam. Quamvis ergo poenitens pro se habeat probabilem opinionem, v. g. quod restituere non teneatur; Judex Sacramentalis sententiam profere nequit juxta istam opinionem; contra propriam, qua poenitentis opinionem judicat absolute falsam. Tamen enim credere debeat poenitenti, in iis qua pertinent ad ipsum ut poenitens est, nempe in quaestione facti, an talia vel talia peccata commiserit: an cum his vel illis circumstantiis? ipsi credere non debet, in iis qua non pertinent ad poenitentem ut poenitens est, sed ad Judicem ut Judex est, nempe in quaestione juris, an sit vel non sit obligatio restituendi, an non restituere sit vel non sit peccatum? an poenitens sit vel non sit sufficienter dispositus ad absolutionem. In istis namque poenitens Confessario debet potius credere. Cum ad Confessarium spectet harum rerum cognitio & judicium. Alias Confessario, ad recte obeundum munus suum, necessaria non foret harum rerum peritia. Posset enim recte munus suum obire, stando judicio poenitentis.

885 Consideret ergo poenitens, Sacerdotis, seu Judicis Sacramentalis esse, discernere inter lepram & lepram, poenitentemque ligare & solvere. Consideret, non minorem esse potestatem Sacramentalis Judicis in foro interno, quam forensis Judicis in foro externo: cum Sacramentalibus Judicibus Dominus dixerit: *Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in caelis.* Consideret, quod dum Sacramentalis Judex ligat, non hominem esse, qui ligat (ait Chrysostomus Hom. 4. in epist. ad Hebr.) sed Christum, qui hanc ligandi potestatem dedit. Qui, si confessiones exciperet, sicut judicio ipsius poenitens se submittere deberet, non contra; ita dum Sacerdos vice ipsius confessiones excipit, ipsius judicio poenitens se submittere debet. *Ipsius proinde (ut Augustinus dicit l. 2. de visit. infirm. c. 4.) humiliter subeundum est judicium, quem Dominus sibi non dedignatur Vicarium. . . . Ergo cicatricum tuarum arbuer, vice Dei, Dominus adhibeatur Presbyter.*

886 Verum quidem est (ut dixi n. 867. & 876.) Confessarium, proprio judicio diffidendo, transire posse in opinionem poenitentis, dum ipsum cognoscit scientiam veritatis instructiorem, vel ex ipso discit, opinionem ipsius a pluribus & sapientioribus probabiliorem existimari. Sic enim quilibet, proprio judicio suo diffusus, mutatam opinionem, ex christiana humilitatis & prudentiae regulis, submittere se potest judicio alterius, quem prudenter judicat doctiorem, modò puram habeat intentionem, unamque quaerat veritatem. Tunc namque persuasio, qua alium prudenter existimat se doctiorem, vel habere sapientiores seculum sentientes, hoc ab animo ipsius judicium elicit, alterius opinionem esse probabi-

liorem. At si Confessarius non sit minus eruditus quam poenitens, sciatque opinionem suam a sapientioribus tradi, argumentisque fortioribus inniti; & maxime si poenitentis opinionem omnino falsam & improbabilem censeat; nec probabilem existimari, nisi a Casuistis laxiora sequentibus; seque fundantibus in ratione pure humana, non in Theologia Christiana; ipsum non debet absolvere, nisi se velit submittere. Neque enim ipsum absolvere potest, juxta aliorum opinionem, quam prudenter judicat falsam. Alias absolvere posset eum, qui in praxi conformare se vellet laxissimis opinionibus Prolegom. 1. c. 2. enarratis, non obstante quod eas Confessarius falsas, Deique verbo & doctrinae Sanctorum adversas judicaret. Et ante Decretum Alexandri VII. Innocentique XI. absolvere potuisset virum equestrem, qui provocatus ad duellum, illud renuere nollet, ne timiditatis notam incurteret; Religiosum quoque vel Clericum, nolentem abjicere voluntatem occidendi calumniatorem, gravia crimina de se, vel de sua Religione, publice coram gravissimis personis, spargere minantem; virum honoratum, desistere nolentem a proposito impactam alapam propulsandi cum nece impingentis, post alapam fugientis; puellam ex fornicatione gravidam, recedere nolentem a voluntate procurandi abortum foetus nondum animati, ne deprehensa gravis diffametur; concubinarium nolentem ejicere concubinam, quando absque gravi damno honoris, vel pecuniae non potest; &c. quando isti omnes fundarent se in opinione sibi favente nonnullorum Casuistarum laxioris manicae, ante dictum Decretum existimata a similibus Casuistis probabili, licet a Confessario merito judicata improbabili.

CAPUT LXXVIII.

Idem judicium ferunt de decima, undecima, duodecima, & decima-tertia ratione Terilli.

Decimo Terillus n. 113. sic argumentatur: 887
Certum est quod liceat sequi opinionem probabiliorem minus tutam. Ergo licet etiam sequi minus probabilem, & minus tutam. Alias duo isti modi operandi (secundum opinionem magis, & secundum opinionem minus probabilem) differunt moraliter specie. Non differunt autem specie, sed secundum magis & minus dumtaxat, sive secundum minorem & majorem apparentiam periculi peccati materialis. Quod certe non sufficit, ad reddendum posteriorem operandi modum potius illicitum quam priorem; ac per consequens moraliter specie diversum. Si enim periculum peccati materialis, minus probabiliter apparet, non reddat priorem operandi modum illicitum; non est cur idem periculum, magis probabiliter apparet; posteriorem modum reddat illicitum.

Respondeo 1°. & istud argumentum ducere in præcipitum propositionum ab Innocentio XI. damnatarum, videlicet secundæ, tertiæ, & quartæ. Siquid enim probat argumentum istud, probat esse licitum sequi opinionem probabilem, non solum minori, sed & minimâ probabilitate, quæ tamen probabilitas sit; esse licitum Judici pronuntiare secundum opinionem non solum magis, sed etiam minus probabilem; à peccato infidelitatis excusari infidelem, qui non credit ductus opinione, non solum magis, sed & minus probabili. Quia duo isti operandi modi non differunt moraliter specie, &c.

888 Respondeo 2°. negando consequentiam. Neque enim vel umbra est bonitatis istius consequentiæ: à peccato excusatur, qui non contentus remotiore ad veritatem accessu, ad proximam usque viciniam ipsius extendit conatus suos, dum usque ad certam metam ipsius directe pertingere non potest. Ergo & à peccato excusatur, qui remotiore ad veritatem accessu contentus, ei non approximat quantum scit & potest; imò proximius ad falsitatem accedit, quam ad veritatem. Vide (Terille) ad quas aburdas consequentias, tua te abripit subtilitas, & ratio pure humana! Ad probationem itaque consequentiæ tuæ, Respondeo duos illos modos physicè quidem non differre, nisi penes magis & minus; moraliter tamen specie differre, sicut fugere falsitatem quantum scit quis & potest; eamque non fugere quantum scit & potest. Aliàs nec specie morali differrent agere secundum opinionem majoris, & agere secundum opinionem minimæ probabilitatis de licito; sententiam ferre secundum opinionem magis, & secundum opinionem minus probabilem; non credere ductum opinione magis, & ductum opinione minimâ probabilitate probabili, &c. Cum igitur ex declaratione Ecclesiæ explicitè habeamus ista differre moraliter specie, in ordine ad regulandas actiones nostras; ex eadem implicitè habemus, agere secundum opinionem magis, & secundum opinionem minus probabilem, in ordine ad regulandas actiones nostras, differre moraliter specie. Vide tamen ea quæ dicturi sumus cap. 82.

889 Undecimò n. 116. objicit sic: magis & minus probabile se habent sicut magis & minus honestum. Sed nemo tenetur ad honestius, licet tutius, sed sufficit, si sequatur honestum. Ergo nemo tenetur ad probabilius, licet tutius, sed sufficit, si sequatur probabile.

Confirmat 1°. si daretur obligatio sequendi probabiliora, tutiora, vel esset, quia sunt probabiliora, vel quia tutiora? Non quia tutiora: quia non tenemur semper ad tutiora. Nec quia probabiliora: quia ad vitandum peccatum sufficit probabiliter credere, non esse peccatum.

2°. quia ut ostendit n. 160. nemo tenetur eligere statum vitæ securiorem, v. g. religiosum, tamen per electionem ipsius peccatum probabilis evitaretur. Ergo nemo etiam tenetur elige-

re opinionem securiorem, tamen si &c.

Respondeo 1°. istud quoque argumentum manifestè ducere in idem præcipitum, ut perspicuum erit applicanti proximè dicta. 890

Respondeo 2°. neminem per se & absolute loquendo teneri ad probabiliora. Neque enim probabilitas, seu major, seu minor, est regula morum, nec scopus ad quem tendere debemus, sed veritas. Quæ, cum non admittat magis & minus, longè disparis est conditionis, quam bonitas & honestas, quæ non est de genere indivisibilem, sicut est veritas, sed admittit magis & minus. Datur enim bono melius (teste Apostolo, qui ait; *qui matrimonio junxit virginem suam, bene facit; qui non junxit, melius facit*) non autem verum, vero verius, propriè loquendo. Quia natura veri simplex est, & indivisibilis. 891

Sed licet per se nemo teneatur ad probabilius tutius, ad illud quilibet tenetur per accidens, quando perspicuum veritatis metam attingere non potest. Quia tunc ex Christiani hominis, & boni viri officio quilibet ad eam accedere tenetur, quam proximè scit & potest. Ad quod necesse est verisimiliora cognita sectari. Non est autem necesse sectari meliora cognita, ad assequendam perspicuam metam, vel proximam viciniam bonitatis. Et idè eligens minus bonum, dum non vocatur ad majus, non facit contra Christiani hominis, & bonique viri officium. Eligens verò minus probabiliter licitum, cognoscens esse probabilis illicitum, non implet Christiani hominis, & boni viri officium. Quia non prosequitur veritatem, nec fugit falsitatem, quantum scit & valet. Aliud est de eligente probabilis licitum, dum certam veritatis metam attingere non potest, quia tunc ad eam accedit quam proximè potest; idèque implet Christiani hominis, & bonique viri officium. Et ista est ratio propter quam num. 888. dixi, quod duæ istæ electiones morali specie differunt. Hæc tamen dicta sint absque præjudicio dicendorum cap. 82. 892

Ad 1^{am}. confirmationem, fateor nos non teneri ad probabiliora tutiora, quia probabiliora præcisè, nec præcisè quia tutiora (cum extra jus naturæ eligere possimus minus tuta dum probabiliora sunt; & minus probabilia, dum tutiora) sed ob utrumque conjunctum, five quia sunt probabiliora, simul & tutiora. 893

Ad 2^{am}. respondeo, quod licet nemo teneatur eligere statum securiorem, dum minus securus verè est securus; securus dum minus securus non est securus. Quo casu non dicitur minus securus in sensu comparativo, sed in sensu adverbativo, sicut *ly melius*, dum Sufanna Danielis 13. dixit: *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini*. Et dum Apostolus 1. Cor. 7. ait: *Melius est nubere quam iri*. Electio namque opinionis minus probabilis, & minus tuta de licito, cognita: ut talis, est electio opinionis practicè non probabilis, & non securæ in praxi. Proinde non habet se, sicut electio statûs sæcularis (quem ex Aposto-

lico testimonio n. 891. relato, & Ecclesiae traditione constat securum esse, atque adeo securam esse electionem ipsius) qui enim matrimonium statum eligit, Apostolo teste, bene facit: utpote eligens statum à Deo institutum, & à Christo elevatum ad rationem Sacramenti; per consequens non proximè, sed adeo remotè periculosum, ut peccatum in eo statu, per Dei gratiam valeat superari. Eligens verò opinionem minùs probabilem, & minùs rutam de licito, eo ipso eligit proximum hinc & nunc formaliter peccandi periculum, imò eo ipso formaliter peccat, & malè facit, ut superiora demonstrant.

895 Duodecimò n. 121. objicit exemplum subditi, licitè obediens Prælatò, in omnibus quæ sunt probabiliter licita, tamen subdito videantur probabiliter illicita. Exemplum quoque piarum animarum, quæ judicio suo diffisæ, perito ac probò Confessario se dirigendas tradunt, ipsique licitè obediunt in omnibus probabiliter licitis, licetè probabiliter illicitis. Ergo (inquit) licitus est usus opinionis minùs probabilis de licito, contra agnitam probabiliorem de illicito.

Respondeo vanitatem objectionis perspicuam esse ex duobus. 1°. ex eo quòd nimium probet, licitum utique esse usum opinionis minimæ probabilis de licito, cum in casu minimæ probabilis de licito, opus præceptum non sit manifestè illicitum. Omnes autem Sancti, omnes item spirituales Magistri, qui de obedientia scripserunt, docent Superiori obediendum in omnibus manifestè non illicitis.

896 2°. ex eo quòd in casu præcepti Superioris adit principium moraliter certificans subditum, quod non adest extra casum illum (ideòque extra casum illum licitum non est, quod in casu illo licitum est) neque enim subditi est judicare de honestate & justitia rei sibi præceptæ, sed voluntatem ac judicium suum, voluntati ac judicio Prælati sui subjicere, quandocumque non est manifestè prævum, quod Prælati præcipit, istudque principium moraliter certum est ex unanimi doctrina Sanctorum, spiritualiumque Magistrorum; nec non ex Oraculis divinatorum Eloquiorum. Hoc proinde facere, subdito tutius est (saltem extra materiam juris naturalis) imò unice tutum.

897 Decimum-tertium argumentum suum Terillus n. 128. depromit ex Matth. 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve*. Sed quàm inaniter, constat ex dictis cap. 39.

898 At (inquit) jugum Christi, non leve & suave, sed intolerabile foret, si licitus non foret usus opinionis minùs probabilis de licito. Imò, hoc dato, Deus impossibilia præceperet. At (inquam ego) intolerabile est, id obijci à Theologo Christiano; intolerabile, inquam, quòd obligatio eligendi quod conformius cognoscitur veritati, intolerabilis videatur Christiano, quæ non solum tolerabilis, sed & rationalis, ac necessaria visa est Ethnicis, nec est nisi obligatio sequendi judicium, in

quod suâ sponte & ingenio propendet intellectus; contra cujus naturam est, per imperium voluntatis adigi ad assensum opinionis, quæ sibi proponitur ut minùs probabilis. Nec solum intolerabilis, sed & profus irrationalis est objectio ista, ducitque in præcipitium damnatarum propositionum. Tum quia non est cur jugum Domini potius intolerabile sit, ex eo quòd illicitus sit usus opinionis minùs probabilis de licito, quàm ex eo quòd illicitus sit usus opinionis minimæ probabilis. Tum quia non est cur jugum Domini potius intolerabile sit, ex hoc quòd in agendis sequi non liceat opinionem visam minùs probabilem, quàm ex hoc quòd id non liceat in credendis. Tum denique quia non est cur ex hoc jugum Domini potius intolerabile sit Christianis in agendo, quàm Judicibus in judicando. Quibus jugum Domini intolerabile non est, ex hoc quòd ipsis non liceat judicare secundum opinionem sibi visam minùs probabilem.

Instat tamen Terillus, quia difficillimum est discernere, quanam opinio sit probabilior. Imò id indagare, plurimis etiam Pastoribus, & Summas casuum legentibus est impossibile. Quia ne ipsi quidem Doctores de eo, nisi post longum examen, judicium ferre semper possunt. Ergo vel quavis probabilitas sufficit ad conscientie securitatem, vel jugum Domini grave est, & intolerabile.

Respondeo 1°. negando consequentiam. Si enim quavis probabilitas sufficit, minima (dummodò probabilitas) sufficit. Quod est ab Ecclesia damnatum. Quid dicis Terille? anne ergo jugum Domini grave & intolerabile reddit doctrina Ecclesie? Vel, hinc discat, discat & Caramuel, discat Georgius de Rhodez, discat Moya, discant alii Probabilistæ, inanitatem ratuncularum suarum.

Respondeo 2°. plerumque haud facilius esse discernere, quæ sit opinio probabilior opinione minimæ probabilis, quàm quæ sit probabilior absolutè. Non ideò tamen consequens esse, quòd vel minima probabilitas ad conscientie securitatem sit sufficiens, vel jugum Domini intolerabile sit.

Respondeo 3°. necesse non esse ut, in omnibus agendis, semper investigemus, quanam opinio probabilior sit, sed ut in incertis, adhibita diligentia, pro capacitate cujusque, si res maneat dubia, vel contrariæ inveniantur Doctorum opiniones, hinc pro lege, inde pro libertate, sectemur opinionem pro lege, saltem nisi probabilior appareat opinio pro libertate, nec quidquam agamus, quod, adhibita diligentia, æquè vel magis probabiliter appareat illicitum, ac licitum. In qua vel impossibilitatem, vel nimiam difficultatem obijcere cum Caramuele, Terillo, Rhodio, Moya, vel augari est, vel cavillari.

CAPUT LXXIX.

Ostenditur postremas rationes Terilli, scilicet decimam-quintam, decimam-septimam, & deci-